

DOI: 10.55643/ser.1.69.2026.657

Ігор Алексєєв

д.е.н., професор кафедри фінансів,
Національний університет «Львівська
політехніка», Львів, Україна;
e-mail: igor.v.aleksieiev@lpnu.ua
ORCID: [0000-0001-6618-3100](https://orcid.org/0000-0001-6618-3100)
(Corresponding author)

Андрій Навроцький

кафедра фінансів, Національний
університет «Львівська політехніка»,
Львів, Україна;
ORCID: [0009-0009-6641-8235](https://orcid.org/0009-0009-6641-8235)

УКРАЇНСЬКІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОБ'ЄКТИ ІННОВАЦІЙНИХ ВПЛИВІВ

АНОТАЦІЯ

У дослідженні вивчено українські підприємства як об'єкти інноваційних впливів у контексті економічної трансформації, воєнних ризиків, структурних дисбалансів і дефіциту фінансових ресурсів. Метою дослідження є узагальнення теоретичних і прикладних підходів до розуміння інноваційного розвитку підприємств, а також визначення фінансових, організаційних та інституційних чинників, що впливають на інноваційну активність бізнесу в Україні. Досягнення поставленої мети покладено на комплекс загальнонаукових методів індукції, аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення наукових джерел, статистичних матеріалів і міжнародних інноваційних індикаторів.

У роботі систематизовано підходи до трактування інноваційного розвитку підприємств, обґрунтовано значення зовнішнього фінансування для реалізації інноваційних проєктів, охарактеризовано основні ризики інноваційної діяльності та окреслено роль державної підтримки й альтернативних механізмів залучення коштів. Проаналізовано позиції України в Global Innovation Index і European Innovation Scoreboard, а також динаміку інноваційної активності підприємств за основними видами економічної діяльності. Доведено, що попри воєнні виклики та обмеженість інституційних ресурсів українські підприємства зберігають потенціал до технологічного оновлення, цифровізації, розвитку управлінських і продуктових інновацій та участі в стартап-екосистемі. Обґрунтовано, що результативність інноваційного розвитку визначається не лише обсягом державної підтримки, а й здатністю підприємств інтегрувати різні джерела фінансування, управляти ризиками, кооперуватися з науковими установами та адаптувати бізнес-моделі до умов нестабільності.

Практичне значення дослідження полягає у формуванні рекомендацій щодо посилення інноваційної стійкості українського бізнесу в умовах воєнної та післявоєнної трансформації економіки. У підсумку встановлено, що пріоритетами політики та менеджменту мають стати розвиток інноваційної інфраструктури, підтримка комерціалізації досліджень, розширення доступу МСП до фінансових інструментів, стимулювання безперервного навчання та формування сприятливого регуляторного середовища. Це дає підстави розглядати інновації не лише як засіб підвищення конкурентоспроможності окремих підприємств, а і як один із базових інструментів структурної модернізації, відновлення виробничого потенціалу й тривалого економічного зростання України.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, українські підприємства, фінансування інновацій, інноваційні ризики, державна підтримка, цифровізація, стартап-екосистема

JEL Класифікація: O25, O33

ВСТУП

Інновації стають життєво важливими для розвитку будь-якої економіки в умовах постійної трансформації сучасного світу та загострення конкуренції на світовому ринку. Україні потрібно впроваджувати новаторські рішення, щоб допомогти своїм підприємствам, оскільки країна має великий потенціал для підприємництва. З іншого боку, забезпечення доступності фінансування є ключовою частиною цього процесу; це дає енергію для розробки нових технологій і ідей.

Received: 04/02/2026

Accepted: 27/03/2026

Published: 31/03/2026

© Copyright
2026 by the author(s)

This is an Open Access article
distributed under the terms of the
[Creative Commons CC-BY 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

В умовах глобалізації та жорсткої конкуренції підприємства виявляють особливий інтерес до інвестиційно-інноваційного розвитку, оскільки він має прямий вплив на ефективність їхньої діяльності. Недосконалість ринку та законодавчої бази засвідчує наявність значних ускладнень у царині управління, які виступають основними факторами, що гальмують інвестиційно-інноваційний розвиток вітчизняних підприємств. Перехід до моделі інноваційного економічного зростання є неможливим без ефективного залучення інвестицій. «Відповідно до чинного законодавства, інвестиції спрямовані на відновлення основних фондів та збільшення матеріально-виробничих ресурсів і здійснюються у формі капіталовкладень» (Ponomarova & Meshcheriakov, 2021).

Визначення стратегічних напрямів інвестицій відповідно до схваленої фінансової та загальної стратегії розвитку компанії є однією з основних цілей менеджменту інвестиційної діяльності. Ця процедура передбачає вивчення зовнішніх умов інвестування, стану інвестиційного ринку та оцінювання привабливості обраного об'єкта для вкладення коштів.

Визначення достатнього обсягу інвестиційних ресурсів і оптимізація їхньої структури, розробка інвестиційної стратегії підприємства та визначення стандартів і принципів формування інвестиційного портфеля з урахуванням ризиків і потенційної прибутковості є іншими елементами управління інвестиційною діяльністю.

Додатково управління включає підтримку контролю за всім процесом інвестування та розробку стратегій, які допоможуть зробити інвестиційний проєкт більш ефективним. Цей комплексний підхід має на меті максимізувати вигоду від інвестицій і гарантувати стійкий інноваційний розвиток компанії.

Значну роль у формуванні інноваційного розвитку економіки відіграє держава в особі Міністерства фінансів України, регуляторів фінансових ринків: НБУ та НКЦПФР, установ, що відповідають за розподіл коштів між виконавцями НДДКР у наукових установах (НУ) та ЗВО. Ефективна державна підтримка інновацій повинна охоплювати кожний етап у процесі створення нового продукту – від ідеї до початку виробництва. Водночас важливу роль відіграють стан інноваційної інфраструктури та загальний інноваційний клімат, адже ці елементи функціонують у тісному взаємозв'язку. Від того, яку саме стратегію обирає держава в царині стимулювання інновацій, залежать напрями її діяльності, механізми підтримки та роль у розвитку інноваційної системи. Саме це надалі визначає рівень сприятливості інвестиційно-інноваційного середовища в країні. Ці фактори є взаємопов'язаними. Державна стратегія підтримки інновацій упливатиме на обрання методів і засобів її реалізації, а також ролі в становленні інноваційної структури. Наслідком цього стане можливість реальної оцінки рівня сприятливості інвестиційного та інноваційного клімату країни.

Забезпечення ефективного процесу розробки нового продукту, починаючи від ідеї й до імплементації інновацій у виробництві, вимагає системного державного контролю та підтримки. Ключовою умовою для успішної інноваційної діяльності є наявність інноваційної інфраструктури та сприятливий інноваційний клімат.

У цьому контексті стратегія держави в підтримці інновацій визначає обрані форми та напрямки діяльності, визначає її роль у створенні й розвитку інноваційних структур. Отже, успіх цього процесу тісно пов'язаний із розв'язанням зазначених питань. Відповідно до обраної стратегії доцільно зробити висновки про те, чи існує в країні сприятливий інвестиційно-інноваційний клімат чи, навпаки, необхідно вдосконалювати державні підходи до підтримки інновацій.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Інноваційний розвиток підприємств у сучасній економіці доцільно розглядати не як ізольований технологічний процес, а як результат взаємодії фінансових ресурсів, управлінських рішень, інституційного середовища та здатності підприємства адаптуватися до змін. Саме такий підхід простежується в праці М. С. Пономарьової та В. Є. Мещерякова (2021), де інвестування трактується не лише як спосіб залучення коштів, а й як базову передумову оновлення виробничих потужностей, освоєння нових технологій і підвищення конкурентоспроможності. Важливим у межах нашої проблематики є те, що автори фактично пов'язують інноваційну активність із наявністю довгострокового фінансового ресурсу. Водночас їхній акцент зосереджено переважно на позитивному впливі інвестицій, а питання доступності таких ресурсів в умовах високої макроекономічної нестабільності, воєнних ризиків і слабкої інституційної підтримки залишаються розкритими лише частково.

Проблему невизначеності інноваційного процесу ґрунтовніше висвітлює М. М. Сиротенко (2020), який наголошує, що інноваційна діяльність на всіх стадіях – від появи ідеї до її ринкового використання – супроводжується підвищеним рівнем ризику. Цінність цього підходу визначається тим, що він зміщує фокус із самого факту інвестування на питання якості управлінських рішень щодо інновацій. У цьому сенсі позиція автора логічно доповнюється підходом

О. Ю. Гусевої (2014), яка розглядає стратегічні зміни як інструмент адаптації підприємства до динамічного середовища й доводить, що інноваційний розвиток є неможливим без трансформації системи управління. У контексті нашого дослідження це означає, що інновації не можна трактувати виключно як результат фінансових впливів: вони потребують здатності підприємства працювати з невизначеністю та впроваджувати організаційні зміни.

Фінансові обмеження інновацій особливо виразно простежуються в роботі Ю. Г. Горященко, У. В. Онищенко та К. В. Малихіної (2023), присвяченій малому інноваційному підприємству. Автори обґрунтовують, що для малих підприємств традиційні кредитні інструменти є малодоступними через високі вимоги до забезпечення, значну вартість позикового капіталу та тривалий період окупності інноваційних проєктів. Унаслідок цього на перший план виходять грантові програми, венчурне фінансування, партнерські моделі та державна підтримка. Для нашої теми цей висновок є принциповим, оскільки він демонструє: проблема інноваційного розвитку полягає не лише в недостатньому обсязі фінансових ресурсів, а й у невідповідності наявних фінансових інструментів специфіці інноваційної діяльності. Суміжний акцент робить А. В. Ворона (2020), яка аналізує вплив глобальних чинників на інноваційний розвиток національної економіки й підкреслює, що здатність підприємства до інновацій дедалі більше визначається зовнішнім середовищем — інтеграцією у світові ринки, технологічною конкуренцією та зміною моделей державної підтримки.

Окремий аналітичний ракурс пропонують праці, присвячені цифровізації, людському капіталові та антикризовій трансформації підприємств. Н. П. Сафонік (2021) доводить, що цифровізація посилює інноваційну спроможність підприємств лише тоді, коли вона супроводжується змінами в бізнес-процесах і підходах до управління, а не зводиться до механічного впровадження цифрових інструментів. Це важливе уточнення, оскільки українські підприємства цифровізацію часто розглядають як самодостатню ознаку інноваційності, хоча насправді її ефект залежить від управлінської зрілості організації. Така позиція дозволяє розширити обрану нами проблематику: інноваційний розвиток слід оцінювати не лише через наявність нових технологій, а й через здатність підприємства інтегрувати їх у внутрішню систему управління та створення вартості.

Зарубіжні автори також суттєво розширюють розуміння інноваційного розвитку підприємств. Так, О. Solodovnik, О. Zhemoysda, А. Soroka, S. Matsola, I. Tytarchuk і Т. Bielialov (2021) аналізують інновації в контексті зовнішньоекономічної діяльності підприємства й доводять, що вони виконують не лише виробничу, а й стратегічну функцію: забезпечують вихід на нові ринки, зміну позиціонування та зміцнення міжнародної конкурентоспроможності. Важливо, що в цій роботі інновації трактують ширше за суто технічні зміни, оскільки вони пов'язуються з ринковою поведінкою підприємства, адаптацією до глобального середовища та експортною орієнтацією. Для нашого дослідження це особливо релевантно, адже українське підприємство в сучасних умовах слід розглядати не лише як виробничий суб'єкт, а й як учасника міжнародної економічної взаємодії, на якого впливають зовнішні інституційні та конкурентні чинники.

Суттєвий внесок у теоретичне осмислення проблеми роблять і англомовні дослідження. М. Geissdoerfer, Р. Savaget, N. M. P. Bocken та E. J. Hultink (2017) розглядають циркулярну економіку як нову парадигму сталого розвитку, у межах якої інновації змінюють саму логіку створення вартості: підприємство має не просто виробляти новий продукт, а переосмислювати ресурсні потоки, повторне використання матеріалів і взаємодію зі споживачем. N. M. P. Bocken, I. de Pauw, С. Bakker та В. van der Grinten (2016) конкретизують цей підхід, показуючи, що інновація часто полягає в зміні бізнес-моделі, дизайну продукту та способу монетизації, а не лише в технічному вдосконаленні. Своєю чергою В. Н. Hall і J. Lerner (2010) переконливо доводять, що фінансування досліджень і розробок має специфічний характер через інформаційну асиметрію, невизначеність результату та відкладений економічний ефект, тому ринок не завжди здатний забезпечити інноваційні проєкти достатнім обсягом капіталу. Для нашого дослідження ця група праць є принциповою, оскільки вона дозволяє поєднати мікрорівень підприємства з ширшими моделями сталого розвитку та пояснює, чому проблема фінансування інновацій не може бути розв'язана виключно ринковими механізмами.

Важливим доповненням до розуміння інноваційного розвитку є концепція *absorptive capacity*, запропонована W. М. Cohen і D. А. Levinthal (1990). Автори доводять, що здатність підприємства розпізнавати цінність нових знань, засвоювати їх і застосовувати в комерційній діяльності є самостійним фактором інноваційного успіху. У контексті нашого дослідження це особливо важливо, оскільки пояснює, чому однакова наявність зовнішнього фінансування або доступу до технологій не гарантує однакових результатів для різних підприємств: вирішальне значення має внутрішня спроможність до навчання, накопичення компетенцій і трансформації знань у практичні рішення.

Цю логіку розвиває D. J. Teece (2010), який підкреслює, що інновація створює економічну цінність лише тоді, коли підприємство здатне вбудувати її в життєздатну бізнес-модель. Для українських підприємств такий висновок є принциповим: навіть перспективні технологічні або продуктові нововведення не забезпечують стійкого ефекту без адаптації каналів створення вартості, механізмів монетизації та організаційної архітектури бізнесу. Отже, праця Teece

дає підстави розглядати інноваційний розвиток не тільки як процес розробки новації, а і як процес стратегічної перебудови підприємства.

Водночас міжнародні аналітичні джерела (World Intellectual Property Organization, 2025a.; World Intellectual Property Organization, 2025b; European Commission, 2025a, 2025b) доповнюють академічну літературу емпіричним виміром і показують, у якому інституційному середовищі фактично функціонують українські підприємства. Звіти WIPO, European Innovation Scoreboard і Європейської Комісії свідчать про стійкий розрив між інноваційним потенціалом України та ресурсно-інституційною базою його реалізації: людський капітал і підприємницька активність залишаються відносно сильними, водночас фінансування НДДКР, підтримка МСП, безперервне навчання та комерціалізація розробок є слабкими ланками. Саме тому, узагальнюючи доробок вітчизняних і зарубіжних авторів, можна стверджувати, що наявні дослідження добре пояснюють окремі аспекти проблеми — інвестиційне забезпечення, ризики, цифровізацію, державну підтримку, бізнес-модельні зміни або міжнародну конкурентоспроможність. Проте вони рідко інтегрують ці аспекти в єдину аналітичну рамку, яка б дозволила розглядати українське підприємство одночасно як носія інноваційного потенціалу і як об'єкт зовнішніх інноваційних впливів у середовищі війни, інституційних обмежень і дефіциту фінансових ресурсів. Саме заповнення цієї прогалини й становить логіку нашого подальшого дослідження.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Метою дослідження є узагальнення теоретичних і прикладних підходів до розуміння українських підприємств як об'єктів інноваційних впливів і визначення ключових фінансових, організаційних та інституційних чинників, що впливають на їхній інноваційний розвиток у сучасних умовах. Досягнення поставленої мети передбачає виявлення ролі інвестицій у забезпеченні інноваційної активності, характеристику основних ризиків інноваційної діяльності, аналіз державної підтримки та альтернативних джерел фінансування, а також оцінювання поточного стану інноваційної спроможності України за міжнародними індикаторами й національними статистичними даними.

Серед основних завдань дослідження доцільно виокремити:

- систематизацію наукових підходів до трактування інноваційного розвитку підприємств; визначення особливостей впливу зовнішнього фінансування на реалізацію інноваційних проєктів;
- узагальнення факторів, що стримують інноваційну активність вітчизняних підприємств;
- аналіз динаміки позицій України в міжнародних рейтингах інноваційності;
- формулювання висновків щодо перспектив посилення інноваційного потенціалу українського бізнесу в умовах воєнної та післявоєнної трансформації економіки.

МЕТОДИ

Методологічна логіка дослідження поєднала три взаємопов'язані аналітичні блоки. Перший блок передбачав систематизацію, порівняння та критичне зіставлення наукових підходів до трактування інноваційного розвитку підприємств, джерел його фінансування, ризиків і ролі державної підтримки. Другий блок охоплював порівняльний аналіз міжнародних індикаторів Global Innovation Index і European Innovation Scoreboard за 2018–2025 рр. з фіксацією змін позицій України, співвідношення інноваційних ресурсів і результатів, а також інституційних обмежень інноваційного розвитку. Третій блок полягав в опрацюванні даних Державної служби статистики України щодо інноваційної активності підприємств за основними видами економічної діяльності протягом 2016–2024 рр. із метою виявлення структурних зрушень між секторами. На етапі інтерпретації результатів застосовано логіко-аналітичний підхід для встановлення зв'язку між фінансовими умовами, воєнними ризиками, регуляторним середовищем і фактичною інноваційною активністю бізнесу. Така послідовність процедур забезпечила більшу відтворюваність дослідження, оскільки кожний висновок ґрунтується на зіставленні конкретних груп джерел, показників і часових проміжків.

РЕЗУЛЬТАТИ

Закон «Про інноваційну діяльність» визначає головну мету й принципи державної інноваційної політики в Україні. Основна мета закону полягає в «створенні сприятливих соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку та використання науково-технічного потенціалу країни» (Verkhovna Rada Ukrainy, 2002). Закон також визнає необхідність упровадження «сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та

ресурсозберігаючих технологій та розвитку виробництва та реалізації конкурентоспроможної продукції» (Verkhovna Rada Ukrainy, 2002).

Цей правовий акт визначає ключові засади державної політики в царині інноваційної діяльності в Україні, установлює механізми державного стимулювання інноваційних процесів, спрямовані на підтримку інноваційної моделі сталого економічного розвитку. Отож, закон спрямований на забезпечення системного підходу до інноваційного розвитку, що включає не лише науково-технічний аспект, а й екологічну та економічну стійкість, що сприяє зміцненню конкурентоспроможності українського господарства (Verkhovna Rada Ukrainy, 2002).

Невизначеність, що характерна для зовнішніх умов, а також внутрішні процеси, що керують діяльністю організацій, – це ключові фактори ризику інноваційної діяльності. Рішення щодо випуску нового товару стає складним і ризиковим завданням. Підприємства часто стикаються з невизначеністю щодо реакції ринку, технологічних труднощів, конкурентного середовища. Це фактори, що безпосередньо впливають на успішність інноваційного проекту.

Важливим аспектом управління ризиками в інноваційній діяльності є ретельний аналіз зовнішнього середовища з подальшим прогнозуванням можливих варіантів подій і розробка стратегій для мінімізації негативних наслідків. Крім того, важливо проводити внутрішню оцінку можливих ризиків, пов'язаних із власними ресурсами, технічними можливостями та управлінською ефективністю.

Усвідомлення та ефективне управління ризиками дозволяє підприємствам оптимізувати свою стратегію впровадження інновацій, забезпечуючи більш стійкий та успішний шлях до досягнення мети в умовах невизначеності й змін.

Рівень ризику інноваційної діяльності визначається основними факторами (Syrotenko, 2020):

- новаторство та складність концепції: визначається, наскільки сприйнятливим є ринок і які витрати виникатимуть при переході для користувача (ринковий ризик);
- рівень технічного виконання інновацій (технологічний ризик);
- ступінь обізнаності з новими технологіями, інноваціями та ринковими запитами фахівців тих служб підприємства, які визначають інноваційний характер і конкурентоспроможність продукції (послуг), а також їхні компетентність і креативність (стратегічний ризик).

Узагальнення підходів до планування заходів із мінімізації ризиків, пов'язаних із функціонуванням підприємства, дає змогу запропонувати механізм управління ризиками інноваційної діяльності, що ґрунтується на поетапній реалізації взаємопов'язаних дій (Рис. 1) (Syrotenko, 2020).

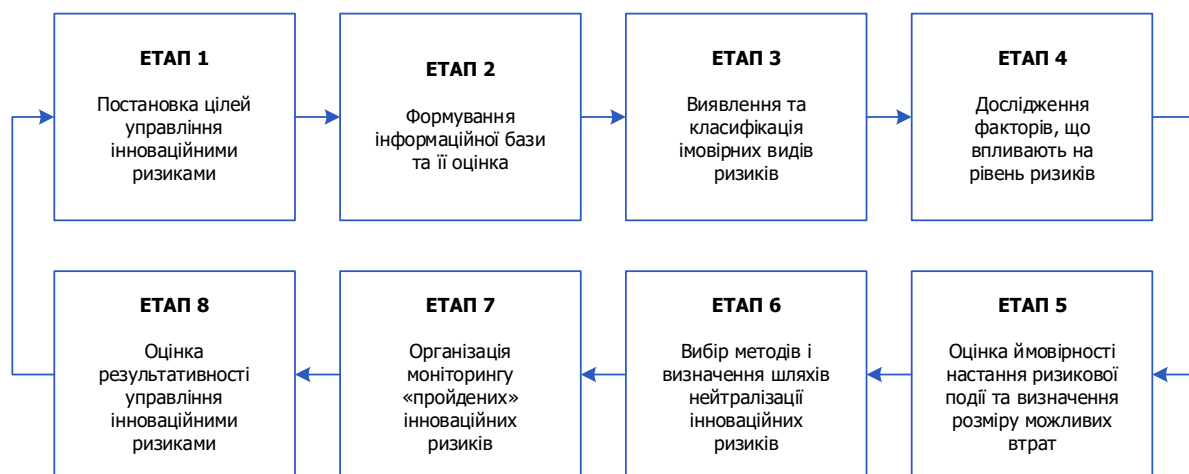

Рис. 1. Модель управління ризиками інноваційних бізнес-структур. (Джерело: розроблено й доповнено авторами на основі Syrotenko (2020))

Інноваційна діяльність завжди супроводжує ризик, який у багатьох випадках можна спробувати прогнозувати, ретельно досліджуючи можливі наслідки кожної події. Однак у більшості випадків ситуація виявляється настільки варіативною, що неможливо передбачити всі можливі варіанти результату втілення інноваційних ідей. Іноді може виникнути безліч варіантів, або навпаки, не з'явитися жодного очікуваного результату (Husieva, 2014).

Така невизначеність стає викликом для підприємств, оскільки навіть при найкращих розрахунках і дослідженнях інноваційний процес може мати неочікувані аспекти. Важливо розвивати стратегії управління ризиками, щоб зменшити ймовірність негативних наслідків і забезпечити більшу стійкість інноваційних проєктів.

Інноваційним підприємствам притаманні проблеми великих фінансових витрат, особливо в умовах обмежених власних ресурсів. Для забезпечення необхідних коштів здебільшого використовують зовнішні джерела фінансування. Це включає отримання коштів від інших підприємств і організацій, таких як «фінансово-промислові групи, різні фонди (інвестиційні, інноваційні, венчурні), банківські установи, органи місцевого самоврядування, уряд держави, приватні особи й інші (Horiashchenko et al., 2023).

На практиці для багатьох інноваційних підприємств отримання банківських позик може бути важким, оскільки часто вони не мають ліквідних активів або не ведуть комерційної діяльності, особливо на етапі розробки продукту. Процес отримання фінансування з боку держави та органів місцевого самоврядування також може бути недосконалим у зв'язку з тим, що інституційні механізми державного фінансування інновацій є недостатньо стабільними та чітко регламентованими.

Важливо зазначити, що цей процес може бути трудомістким, а економічна нестабільність іще більше ускладнює отримання фінансування від державних чи місцевих джерел. Такі обставини вимагають від підприємств уважного планування інноваційних ініціатив і ретельного пошуку ефективних джерел фінансування.

Зміни в економічних показниках, таких як інфляція та обмінний курс, можуть упливати на фінансові умови для підприємств. Стабільність економіки є важливою для створення сприятливого середовища для інновацій. Ураховуючи теперішню ситуацію з повномасштабною війною, стабільність економіки України – під питанням. Значні обсяги витрат ідуть на забезпечення військових потреб і на відновлення та підтримання інфраструктури. Тому, беручи до уваги сучасні тенденції на ринку, українським підприємствам слід залучати альтернативні джерела фінансування для своїх інноваційних ідей.

Прикладом такого альтернативного джерела фінансування може бути венчурне фінансування, яке являє собою форму фінансування, за якої інвестори спрямовують капітал у стартапи або компанії з високим потенціалом зростання. Іншим можливим джерелом є краудфандинг, який є популярним способом залучення коштів широкої громадськості через онлайн-платформи. Це стає ефективним для збирання фінансів на конкретні проєкти або виробництво нових інноваційних товарів.

Механізм фінансового забезпечення інноваційних процесів супроводжується суттєвими ризиками для інвесторів, зокрема можливістю неповернення вкладеного капіталу. У зв'язку з цим упровадження інновацій доцільне за умови, що їхня ефективність і потенційна дохідність перевищують результати застосування традиційних підходів у господарській діяльності. На практиці основним джерелом фінансування інновацій залишаються власні ресурси підприємств, а кредити банків і альтернативні інструменти залучення капіталу відіграють допоміжну роль. Водночас ринок венчурного фінансування в Україні ще недостатньо розвинений, тому його подальше зростання потребує цілеспрямованої підтримки на державному рівні (Vorona, 2020).

Інноваційні процеси потребують фінансового забезпечення, яке зазвичай супроводжується високим ступенем ризику для сторін, що інвестують кошти. Саме тому впровадження інновацій має сенс лише тоді, коли прогнозована віддача від таких проєктів перевищує економічний результат від застосування звичних форм діяльності. У більшості випадків підприємства покривають інноваційні витрати передусім за рахунок власних ресурсів, зовнішнє фінансування, зокрема банківське кредитування чи інші інвестиційні інструменти, залишається другорядним. Окремою проблемою є слабкий розвиток венчурного інвестування в Україні, що потребує посилення стимулюючої ролі держави.

Аналіз показників Глобального індексу інновацій засвідчує не лише зміну рейтингової позиції України, а й поглиблення розриву між наявним інноваційним потенціалом і спроможністю економіки стабільно перетворювати його на результати. Якщо 2018 року Україна посідала 43-тє місце між 132 держав, то 2023 року вона опустилася на 55-ту позицію, а подальша динаміка 2024–2025 рр. указує на збереження низхідного тренду (Рис. 2). Це означає, що людський капітал, підприємницька активність і технологічні компетенції не підкріплюються достатньою ресурсною та інституційною базою, здатною забезпечити стаке масштабування інновацій.

Переломним став 2022 рік, після якого погіршення позицій України набуло більш вираженого характеру. Причиною є не лише загальне падіння економічної активності внаслідок повномасштабної війни, а й порушення ланцюгів постачання, релокація бізнесу, скорочення інвестиційного горизонту й переорієнтація державних і приватних ресурсів на безпекові потреби. Отже, динаміка індексу відображає не тимчасове статистичне коливання, а системне послаблення умов для комерціалізації інновацій і довгострокового інноваційного планування.

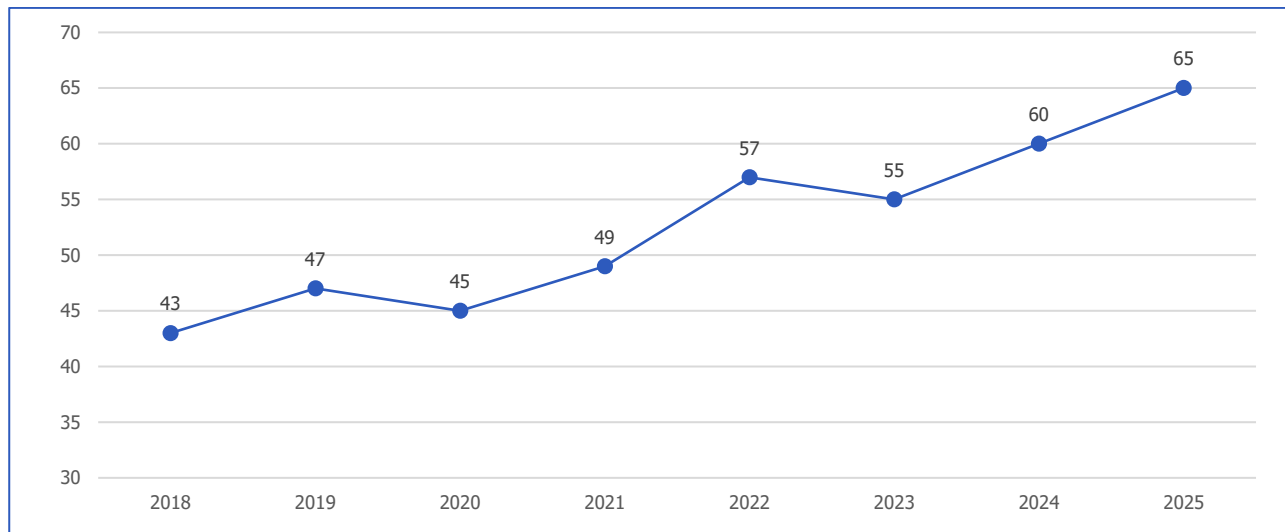

Рис. 2. Рейтинг України за Глобальним індексом інновацій. (Джерело: сформовано авторами на основі World Intellectual Property Organization (2025))

Оновлення міжнародних індикаторів свідчить, що 2025 року Україна посіла 66 місце між 139 економік у Global Innovation Index. Водночас країна зберігає сильніші позиції за інноваційними результатами, ніж за інноваційними ресурсами: 54 місце за innovation outputs проти 80 місця за innovation inputs. Це означає, що навіть за умов війни українська економіка продовжує трансформувати наявний людський капітал, підприємницьку активність і технологічні компетенції у відчутні результати, хоча ресурсна база та інституційна спроможність залишаються обмеженими (World Intellectual Property Organization, 2025).

Додаткове підтвердження цієї тенденції надає European Innovation Scoreboard 2025, у якому Україну віднесено до групи Emerging Innovators. Рівень інноваційної результативності України оцінено на рівні 29,0% від середнього показника ЄС, а сама країна посіла 37 місце між держав ЄС і сусідніх країн. Сильними сторонами України визначено частку населення з вищою освітою, експорт освітніх послуг та експорт середньо- й високотехнологічної продукції, а найслабшими залишаються безперервне навчання дорослих, частка МСП, що впроваджують продуктові інновації, та частка МСП, що впроваджують процесні бізнес-інновації (European Commission, 2025a).

На макроекономічному рівні зберігається ще одна структурна проблема: за оцінкою Європейської Комісії, валові внутрішні витрати на дослідження та розробки в Україні становили лише 0,37% ВВП 2024 року. Водночас, 2025 року держава затвердила «Стратегію розвитку інноваційної діяльності України до 2030 року», що формує інституційний каркас для посилення комерціалізації розробок, розвитку стартапів, стимулювання високотехнологічного виробництва та глибшої інтеграції до європейського інноваційного простору (European Commission, 2025a).

Свіжі дані також демонструють, що інноваційне середовище України не обмежується лише промисловими підприємствами. За інформацією Міністерства цифрової трансформації, станом на 2024 рік у країні налічували понад 2600 активних стартапів, що майже втричі перевершило показник 2020 року; при цьому близько 69% із них перебували на ранніх стадіях розвитку. У звіті European Startup Nations Alliance за 2024 рік Україна посіла 4 місце між 24 країн за імплементацією Startup Nations Standards, що вказує на поступове покращення інституційних умов підтримки інноваційного підприємництва навіть у період воєнної турбулентності (Ministry of Digital Transformation of Ukraine, 2025a, 2025b).

Для об'єктивної характеристики інноваційного розвитку національної економіки необхідно використовувати статистичну інформацію, що відображає фактичні зміни в реальному секторі. Дані Таблиці 1 дають змогу виокремити дві взаємопов'язані тенденції. По-перше, інноваційна активність після різкого скорочення протягом 2018–2022 рр. за 2022–2024 рр. частково відновилася, однак це відновлення не компенсувало повною мірою попередніх утрат. По-друге, структура інноваційної активності залишається нерівномірною: основний обсяг зосереджений у промисловості, а фінансова галузь, інформаційно-телекомунікаційний сектор і науково-дослідна діяльність демонструють значно нижчі абсолютні значення, ніж це було б необхідно для прискореної інноваційної модернізації економіки.

Таблиця 1. Інноваційна активність підприємств в Україні протягом 2016–2024 рр. (Джерело: складено авторами на основі даних State Statistics Service of Ukraine (2025))

Галузі економічної діяльності	2016–2018	2018–2020	2020–2022	2022–2024
<i>Усього</i>	<i>8173</i>	<i>2281</i>	<i>2100</i>	<i>4428</i>
Промисловість	4060	1552	1450	2703
Оптова торгівля, крім торгівлі автотранспортними засобами	2174	300	290	710
Транспорт, складське господарство, поштова діяльність	568	133	125	306
Інформація та телекомунікації	619	121	115	281
Фінансова та страхова діяльність	222	12	10	24
Діяльність у галузях архітектури та інжинірингу; технічні випробування та дослідження	262	67	60	147
Наукові дослідження та розробки	114	79	75	184
Рекламна діяльність і дослідження кон'юнктури	154	19	15	73

При аналізі інноваційної активності підприємств важливо враховувати не лише абсолютні показники, а й їхню структурну конфігурацію. Домінування промисловості в загальному обсязі інноваційної активності свідчить про збереження виробничого ядра інновацій, проте водночас показує недостатню інтенсивність поширення інновацій у знанневих і сервісних секторах. Низькі значення у фінансовій, страховій і частині професійно-технічної діяльності вказують на обмежену глибину інноваційної екосистеми, коли інновації не формують повноцінного міжсекторального ефекту. Саме тому для українських підприємств критично важливими стають диференційовані інструменти підтримки: для промисловості — модернізація виробництва та технологічне оновлення, для МСП й сервісних секторів — доступ до гнучких фінансових інструментів, цифрових рішень і партнерських мереж.

Інноваційну трансформацію підприємств вважають ключовим механізмом для досягнення ефективного економічного зростання. Цей процес охоплює всі сторони діяльності, оптимізацію витрат, підвищення рівня конкурентоспроможності та вдосконалення характеристик продукції. Проте імплементація інновацій є тривалим процесом і потребує значних інвестицій, а також супроводжується ризиками. Як результат, учасники ринку віддають перевагу вже перевіреному технологіям, остерігаючись ризикувати.

У межах стратегічного управління інновації можуть проявлятися у формі нових управлінських технологій, модернізованих бізнес-процесів або оновлених організаційних рішень. Їх формування відбувається через переосмислення та вдосконалення вже існуючих механізмів управління. Однак у багатьох випадках керівники асоціюють розвиток підприємства переважно з технічними нововведеннями, недооцінюючи значення змін в організації управління. За такого підходу потенціал компанії звужується до спеціалізованих і технічних характеристик, а кадрові та організаційні резерви залишаються недостатньо задіяними. Це негативно впливає на можливості довгострокового зростання підприємства. Уважають, що найвищих позицій у бізнесі досягають не компанії, які здобули вагомі досягнення в царині прикладних досліджень, а компанії з високим рівнем професійної компетентності й управлінської експертизи. Незважаючи на підвищені ризики інноваційних управлінських проєктів, вони обходяться компаніям значно дешевше, ніж інновації технологічні або продуктові (Solodovnik et al., 2021).

Під інноваційним розвитком підприємства варто розуміти закономірні та цілеспрямовані зміни в його діяльності, що відбуваються під впливом інноваційного потенціалу та реалізації інновацій, здатних забезпечити нові умови й можливості для подальшого функціонування й зростання.

Напрями та форми державного стимулювання інноваційних процесів передбачають: пряме бюджетне фінансування, пільгові кредити, митні та податкові преференції, створення спеціалізованих фінансово-кредитних установ для підтримки інновацій, а також надання державних гарантій комерційним банкам у межах фінансування інноваційних проєктів. Фінансове забезпечення коштами державного бюджету є вельми обмеженим і рідко спрямовується на пріоритетні напрями розвитку. Обмеженість ресурсів державного бюджету й низький рівень участі держави у фінансуванні інноваційно-дослідницької діяльності зумовлюють доцільність використання наявних коштів лише для забезпечення тих галузей діяльності, що визнані основоположними для сталого розвитку національної економіки й зміцнення обороноздатності країни.

До таких стратегічно важливих критичних напрямів традиційно відносять:

- розроблення та впровадження нових технологічних рішень у галузі транспортування енергії, енергозбереження, раціонального використання ресурсів і освоєння альтернативних джерел енергії;

- розвиток і застосування сучасних технологій у транспортній системі, ракетно-космічній галузі, авіа- та суднобудуванні, а також у галузі виробництва озброєння та військової техніки;
- створення й упровадження новітніх технологій виробництва матеріалів, їх обробку та з'єднання, а також розвиток індустрії наноматеріалів і нанотехнологій;
- технологічну модернізацію та подальший розвиток агропромислового комплексу;
- упровадження сучасних технологій і обладнання для підвищення якості медичного обслуговування, лікування та фармацевтичної діяльності;
- поширення екологічно безпечних технологій виробництва та вдосконалення заходів з охорони навколишнього природного середовища;
- розвиток новітніх інформаційно-комунікаційних технологій і робототехнічних систем.

ДИСКУСІЯ

Отримані результати частково підтверджують висновки М. С. Пономарьової та В. Є. Мещерякова (2021) про визначальну роль інвестування в забезпеченні інноваційного розвитку підприємств, однак наше дослідження розширює цю тезу. Якщо зазначені автори переважно розглядають інвестиції як базову передумову інноваційної активності, то проведений аналіз показує, що в сучасних українських умовах вирішальним стає не лише сам факт залучення коштів, а й диверсифікація джерел фінансування, швидкість доступу до ресурсів і здатність підприємства комбінувати державні, грантові, партнерські й приватні інструменти.

Наші висновки також кореспондують із підходом М. М. Сиротенка (2020) щодо високого рівня невизначеності інноваційної діяльності, проте не зводяться до констатації ризиків. На відміну від робіт, у яких ризик переважно трактується як стримувальний чинник, у нашій статті доведено, що за умов війни та макроекономічної турбулентності ризик-менеджмент може стати інструментом підтримки інноваційної стійкості підприємства. У цьому полягає одна з відмінностей нашого підходу: інноваційні ризики розглянуті не лише як загроза, а і як параметр, який має бути інтегрований у стратегічне управління підприємством.

Порівняння з працею Ю. Г. Горященко, У. В. Онищенко та К. В. Малихіної (2023) дає підстави підтримати тезу про критичну важливість альтернативних джерел фінансування для малих інноваційних підприємств. Водночас наше дослідження показує, що для українського бізнесу в цілому цього вже недостатньо: ефективність інноваційного розвитку дедалі більше залежить від поєднання фінансування з цифровізацією управління, кооперацією з науковими установами, участю в стартап-екосистемі та використанням міжнародних програм підтримки. У цьому аспекті наша позиція є ширшою за підходи, які обмежують проблему лише вибором окремого фінансового інструмента.

У зіставленні з підходами М. Geissdoerfer і співавторів (2017) і N. M. P. Vocken і співавторів (2016) наше дослідження конкретизує, що для українських підприємств перехід до інноваційної та більш циркулярної моделі розвитку ускладнюється не лише потребою в зміні бізнес-моделі, а й воєнними ризиками, дефіцитом капіталу та нестабільністю ринкового середовища. Водночас висновки В. Н. Hall і J. Lerner (2010) щодо обмеженості традиційних інструментів фінансування R&D підтверджуються й у нашому аналізі, але доповнюються тим, що для українського контексту особливого значення набувають грантові програми, міжнародна технічна допомога та партнерські механізми підтримки інновацій.

Крім того, наші висновки узгоджуються з підходом Cohen і Levinthal (1990), згідно з яким інноваційна результативність залежить від здатності підприємства засвоювати та використовувати зовнішні знання, а також із позицією Теесе (2010), який пов'язує успіх інновацій із якістю бізнес-моделі. Саме тому в українських умовах недостатньо лише профінансувати інноваційний проєкт: необхідно одночасно посилювати управлінські компетенції, механізми організаційного навчання та здатність підприємства перебудовувати спосіб створення й привласнення вартості.

Полемізуючи з підходами, де інноваційний розвиток підприємства асоціюється насамперед із технологічними або продуктовими нововведеннями (Solodovnik et al., 2021; Safonik, 2021), вважаємо, що в українських реаліях не менш значущими є управлінські, організаційні та мережеві інновації. Саме вони дають підприємствам змогу швидше адаптуватися до дефіциту ресурсів, безпекових загроз і розривів ланцюгів постачання. Авторський внесок статті полягає в тому, що українське підприємство представлене не просто як носій інноваційного потенціалу, а як об'єкт взаємодії інвестиційних, інституційних, цифрових і воєнно-безпекових впливів, які сукупно формують межі та можливості інноваційного розвитку.

Одержані результати узгоджуються з міжнародними оцінками (World Intellectual Property Organization, 2025; European Commission, 2025a, 2025b), однак не зводяться лише до підтвердження слабкості ресурсної бази української інноваційної системи. На відміну від міжнародних оглядів, які переважно фіксують рівень і динаміку індикаторів, проведений аналіз дає змогу інтерпретувати їх як прояв глибшого структурного розриву між людським капіталом, підприємницькою активністю, фінансовим забезпеченням та інституційною спроможністю комерціалізувати інновації. Саме це, на нашу думку, пояснює, чому за наявності окремих сильних компонентів інноваційної системи загальна результативність України залишається вразливою. Практичне значення такого висновку полягає в тому, що політика підтримки інновацій має орієнтуватися не лише на стимулювання стартапів чи цифрових сервісів, а й на розвиток механізмів трансферу технологій, розширення доступу до фінансування та підвищення управлінської спроможності підприємств. Водночас наше дослідження має певні обмеження. По-перше, воно базується переважно на узагальненні вторинних джерел і статистики, що не дає змоги повною мірою відобразити галузеві відмінності інноваційної поведінки підприємств. По-друге, в умовах високої динаміки соціально-економічних процесів, спричинених війною, окремі статистичні оцінки можуть швидко втрачати актуальність. По-третє, ми не здійснювали окремого емпіричного моделювання впливу кожного чинника на інноваційну активність підприємств, що визначає перспективу подальших досліджень.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало змогу уточнити, що інноваційний розвиток українських підприємств доцільно розглядати як результат одночасної дії фінансових, організаційних, інституційних і безпекових чинників. У сучасних умовах підприємство виступає не лише суб'єктом упровадження новацій, а й об'єктом зовнішніх інноваційних впливів, інтенсивність яких залежить від доступу до ресурсів, якості управління, регуляторного середовища та здатності адаптувати бізнес-модель до нестабільності.

У роботі доведено, що головним обмеженням інноваційної активності залишається не просто дефіцит коштів, а дисбаланс між потребами інноваційних проєктів і доступними фінансовими інструментами. Для МСП, стартапів і значної частини підприємств реального сектора вирішального значення набуває комбінування власних ресурсів із грантами, партнерськими програмами, венчурним капіталом, міжнародною технічною допомогою та цільовими державними стимулами. За таких умов управління ризиками стає не допоміжною, а центральною складовою інноваційної стратегії.

Аналіз міжнародних індикаторів і національної статистики показав, що Україна зберігає інноваційний потенціал навіть за умов війни, однак цей потенціал реалізується нерівномірно. Сильнішими є людський капітал, підприємницька активність і окремі результати стартап-екосистеми, а ресурсна база, безперервне навчання, комерціалізація розробок і глибина міжсекторальної взаємодії залишаються вразливими елементами інноваційної системи.

Практичний висновок полягає в тому, що політика підтримки інновацій і корпоративні стратегії мають бути спрямовані не лише на пряме фінансування проєктів, а й на розбудову інноваційної інфраструктури, посилення кооперації між бізнесом, університетами та дослідницькими установами, підтримку цифровізації МСП й розвиток механізмів швидкого доступу до змішаних форм фінансування. Саме така комбінація інструментів створює передумови для післявоєнного відновлення та довгострокового підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу.

Отже, інновації для українських підприємств слід розглядати не лише як окрему технологічну функцію, а як механізм структурної модернізації, підвищення стійкості й формування нових джерел економічного зростання. Обмеження проведеного дослідження пов'язані з використанням переважно вторинних джерел і високою динамікою воєнно-економічного середовища, що зумовлює потребу в подальших галузевих та емпіричних дослідженнях.

Перспективними напрямками подальших досліджень є галузеве порівняння моделей інноваційного розвитку, емпіричне оцінювання впливу окремих фінансових інструментів на поведінку підприємств, а також аналіз післявоєнних траєкторій відновлення українського бізнесу з урахуванням цифрових, управлінських і безпекових трансформацій. Перспективи подальших досліджень вбачаємо в галузевому порівнянні моделей інноваційного розвитку, емпіричному оцінюванні впливу окремих фінансових інструментів на інноваційну активність, а також у вивченні післявоєнних траєкторій відновлення українських підприємств. Це дасть змогу поглибити наукові висновки та конкретизувати інструменти підтримки інновацій на рівні держави й бізнесу.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ВНЕСОК АВТОРІВ

Внесок авторів є рівноцінним.

ФІНАНСУВАННЯ

Автори не отримували фінансування для цього рукопису.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

REFERENCES / ЛІТЕРАТУРА

1. Bocken, N. M. P., de Pauw, I., Bakker, C., & van der Grinten, B. (2016). Product design and business model strategies for a circular economy. *Journal of Industrial and Production Engineering*, 33(5), 308–320. <https://doi.org/10.1080/21681015.2016.1172124>
2. Cohen, W. M., & Levinthal, D. A. (1990). Absorptive capacity: A new perspective on learning and innovation. *Administrative Science Quarterly*, 35(1), 128–152. <https://doi.org/10.2307/2393553>
3. European Commission. (2025a). European Innovation Scoreboard 2025: Country profile – Ukraine. https://ec.europa.eu/assets/rtd/eis/2025/ec_rtd_eis-country-profile-ua.pdf
4. European Commission. (2025b). Ukraine report 2025. https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/17115494-8122-4d10-8a06-2cf275eecd7_en?file-name=ukraine-report-2025.pdf
5. Geissdoerfer, M., Savaget, P., Bocken, N. M. P., & Hultink, E. J. (2017). The circular economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*, 143, 757–768. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048>
6. Hall, B. H., & Lerner, J. (2010). The financing of R&D and innovation. In B. H. Hall & N. Rosenberg (Eds.), *Handbook of the Economics of Innovation* (Vol. 1, pp. 609–639). Elsevier. [https://doi.org/10.1016/S0169-7218\(10\)01014-2](https://doi.org/10.1016/S0169-7218(10)01014-2)
7. Horiashchenko, Yu. H., Onyshchenko, U. V., & Malykhina, K. V. (2023). Finansuvannya maloho innovatsiinoho pidpriemnytstva v suchasnykh umovakh rozvytku. <http://212.1.86.13/jspui/bitstream/123456789/5821/1/%d0%93%d0%be%d1%80%d1%8f%d1%89%d0%b5%d0%bd%d0%ba%d0%be20.pdf>
8. Husieva, O. Yu. (2014). Upravlinnia stratehichnymy zmi-namy: Teoriia i prykladni aspekty. Vyd-vo "Knowledge". https://duikt.edu.ua/uploads/l_860_89968486.pdf
9. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2025a). Ukraina zapuskaie Sandbox dlia startapiv iz ShI ta blok-cheinu. <https://digitalstate.gov.ua/news/tech/ukrayina-zapuskaye-sandbox-dlia-shi-ta-blokcheynu>
10. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2026b). Ukraina sered lideriv Yevropy za pidtrymkoiu startapiv. <https://digitalstate.gov.ua/news/govtech/ukraine-leads-europe-in-startup-support>
11. Ponomarova, M. S., & Meshcheriakov, V. Ye. (2021). Vplyv investuvannya na innovatsiinyi rozvytok pidpriemstva. *Visnyk KhNAU. Seria: Ekonomichni nauky*, 1, 339–348. https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/2883/1/statta_ponomari-ova_mesheriakov_vplyv_%d1%96nvestu-vanna_na_%d1%96nnovac%d1%96jnij_%20rozvi-tok_p%d1%96dpriemstva.pdf
12. Safonik, N. P. (2021, October 21). Innovatsiino-tsyfrovizatsiini tendentsii rozvytku pidpriemstv v suchasnykh umovakh. In *Materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii "Rozvytok ekonomiky ta biznes-administruvannya: naukovy techii ta rishennia"* (Vol. 2, pp. 103–106). National Aviation University. <https://er.kai.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5383f976-cf2a-4fbd-b86e-3e474384c6fa/content>
13. Solodovnik, O., Zhemoyda, O., Soroka, A., Matsola, S., Ty-tarchuk, I., & Bielialov, T. (2021). Innovative development of the foreign economic activity of the enterprise. *Studies of Applied Economics*, 39(3). <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v39i3.4468>
14. State Statistics Service of Ukraine. (2025). Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <https://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Syrotenko, M. M. (2020). Otsinka vplyvu innovatsii na rozvytok biznesu. https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/download/123456789/80127/1/Syrotenko_MM_bak_rob.pdf
16. Teece, D. J. (2010). Business models, business strategy and innovation. *Long Range Planning*, 43(2–3), 172–194. <https://doi.org/10.1016/j.lrp.2009.07.003>
17. Verkhovna Rada Ukrainy. (2002). Zakon Ukrainy "Pro innovatsiinu diialnist". <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>
18. Vorona, A. V. (2020). Hlobalni chynnyky vplyvu na innovatsiinyi rozvytok natsionalnoi ekonomiky. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 3(1), 32–36. <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/bb2e89bd-b410-4d46-a2e7-c47cc5391d9a/content>
19. World Intellectual Property Organization. (2025a). Global Innovation Index. https://www.wipo.int/global_innovation_index/en/

20. World Intellectual Property Organization. (2025b). Global Innovation Index 2025: Ukraine ranking in the Global Innovation Index 2025. <https://www.wipo.int/edocs/gii-ranking/2025/ua.pdf>

Ihor Aliksieiev, Andrii Navrotskyi

UKRAINIAN ENTERPRISES AS OBJECTS OF INNOVATIVE INFLUENCES

The article examines Ukrainian enterprises as objects of innovative influences in the context of economic transformation, wartime risks, structural imbalances, and limited financial resources. The purpose of the study is to generalize theoretical and applied approaches to understanding enterprise innovation development and to identify the financial, organizational, and institutional factors shaping business innovation activity in Ukraine. To achieve this goal, the study applies methods of analysis, synthesis, induction, comparison, and generalization of academic sources, statistical materials, and international innovation indicators. The paper systematizes approaches to interpreting the innovative development of enterprises, substantiates the importance of external financing for the implementation of innovative projects, characterizes the main risks of innovation activity, and outlines the role of state support and alternative financing mechanisms. Ukraine's positions in the Global Innovation Index and the European Innovation Scoreboard are analyzed together with the dynamics of enterprise innovation activity across major types of economic activity. The study demonstrates that, despite wartime challenges and limited institutional resources, Ukrainian enterprises retain the capacity for technological modernization, digitalization, managerial and product innovation, and participation in the startup ecosystem. It is argued that the effectiveness of innovation development depends not only on the scale of state support but also on enterprises' ability to combine multiple funding sources, manage risks, cooperate with research institutions, and adapt business models to conditions of instability. The practical value of the study lies in the development of recommendations aimed at strengthening the innovation resilience of Ukrainian business under wartime and post-war economic transformation. It is concluded that innovation should be perceived not only as a mechanism aimed at improving the competitiveness of individual enterprises but also as a fundamental instrument of structural modernization, recovery of productive capacity, and long-term economic growth in Ukraine.

Keywords: innovations, innovative development, Ukrainian enterprises, innovation financing, innovation risks, state support, digitalization, startup ecosystem

JEL Classification: O25, O33